

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0540152 Nya Dala – Stenåsen*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprovningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprovning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Elisabet Ottosson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0540152 Nya Dala-Stenåsen

Kommun: Falköping

Områdets totala areal: 151,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-08-30

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Nya Dala-Stenåsen är privatägt.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6210 - Kalkgräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6280 - Alvar

6410 - Fuktängar

6510 - Slåtterängar i låglandet

7230 - Rikkärr

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

1015 - Otandad grynsnäcka, *Vertigo genesii*

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

1982 - Trubbklockmossa, *Encalypta mutica*

1988 - Styv kalkmossa, *Tortella rigens*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt

tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

I Natura 2000-området Nya Dala - Stenåsa är det främsta syftet att bevara de kalkrika betesmarkerna och hävdpräglade rikkärren som hyser höga biologiska och kulturhistoriska värden.

Motivering:

Betesmarkerna i Nya Dala - Stenåsa har en lång historia som öppna och hävdade marker. Förutom de höga biologiska värdena knutna till alvar, kalkrika gräsmarker och fuktängar finns hävdpräglade rikkärr med unik miljö. I området lever flera sällsynta och hotade arter varav flera är knutna till kalkbiotoper.

Prioriterade åtgärder:

Fortsatt årlig hävd med bete och slåtter. Röjning av igenväxningsvegetation för att bevara de unika betesmarkerna och våtmarkerna med deras sällsynta och hotade arter. Genomförande och uppföljning av åtgärdsprogram för stor ögontröst, fältgentiana, rikkärr, stäppartade torrängar, svartfläckig blåvinge, hotade kransalger (med fokus på spreträfse) och större vattensalamander.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Nya Dala – Stenåsen ligger öster om Stenstorp i Dala socken i ett småkulligt landskap med lång historia av öppna ängs- och betesmarker med enbackar, lövskogsdungar och stora odlingsarealer. I anslutning till området ligger de två Natura 2000-områdena Varholmen och Djupadalen – Dala. Markerna i Nya Dala – Stenåsen utgörs av vidsträckta torra kalkbiotoper med inslag av fuktiga svackor och djupt nerskurna dalar där issjöarnas utflöden eroderat ned i kalkstenen. I området finns flera fornlämningar och kulturspår i form av stensättningar, gravfält, spår av kalkbrytning och äldre stenmurar.

Nya Dala - Stenåsa är ett betesmarksområde på tunna jordar på kalkberggrund där största delen av området utgörs av kalkgräsmarker och kalkhällmarker (alvar). Området är ett gammalt utmarksbete eftersom de tunna jordarna förhindrade uppodling av marken. Övergångar från alvar till kalkgräsmark sker successivt genom ökad tjocklek på jordtäcket och ofta förekommer de båda naturtyperna, alvar och kalkgräsmark i en mosaik. De hävdade äldre gräsmarkerna har på många ställen närmast alvarkaraktär och hyser en rik flora med sällsynta arter typiska för kalkgräsmarker. Bland dem kan nämnas smalbladig lungört, fältgentiana och flertalet orkidéer. Med sin rika flora samt sandiga torrbackar hyser området även en rik insektsfauna. I området finns den sällsynta svartfläckiga blåvingen (VU i rödlistan) som här har en av sina mycket få förekomster i landet. Flera för alvaret karaktäristiska arter av lavar finns i området och i gräsmarkerna växer flera sällsynta marksvampar som är knutna till naturbetesmarker.

Området har en lång tradition som betesmark och har brukats som gemensam utmark för det närliggande Dala. Historiskt sett har området karaktäriserats som en nästan trädlös gräshed, men under 1900-talet växte området igen i flera delar där det i dag finns ett i huvudsak ungt trädskikt. I området finns även tidigare åkermark som övergått till betesmark. På dessa marker håller en artrik kalkgräsmarksflora på att etablera sig. Under de senaste åren har området omfattats av åtagandeplaner och hävdats med miljöstöd ur landsbygdsprogrammet. En hel del restaureringar har genomförts och området betas nu av nötkreatur och uppkommande lövsly, täta enbuskage igenväxningsträd röjs successivt bort.

Den lättåtkomliga kalkstenen har gjort att kalkbrytning har bedrivits här sedan 1700-talet, men idag sker ingen aktiv kalkbrytning i området. Kalkbrotten är artfattiga men på de platser där brytningen upphört finns intressanta tidiga successionsstadier av alvarfloran. Hit hör den styva kalkmossan och trubbklockmossan som båda ingår i EU:s art- och habitatsdirektiv och växer på

torra kalkhällar eller direkt på kalksten. I den östra delen av området ligger övergivna kalkbrott med tillhörande slagghögar och vattensamlingar. Vid skiffertippar finns en svagt utvecklad men intressant flora med bl.a. piggstarr, purpurknipprot och backsmörblomma.

I de fuktigare svackorna förekommer fuktstråk med kalkfuktängar och rik- eller extremrikkärr som hyser flera kalkgynnade arter, bl.a. axag. Här finns även den otandade grynsnäcka och kalkkärrsgrynsnäcka som båda ingår i EU:s art- och habitatsdirektiv och som lever nästan uteslutande i öppna rikkärr. Ett fåtal mer eller mindre kontinuerligt vattenfyllda bäckar och diken finns också i området med en flora som är mer karaktäristisk för denna biotop. I anslutning till de gamla brotten finns anlagda småvatten, en kvarndamm och tre andra mindre vattensamlingar. I ett par av dem har större vattensalamander noterats, även den en prioriterad art inom art- och habitatsdirektivet. Här växer även bredkaveldun, dvärgigelknopp och kranssvaltning.

Vad kan påverka negativt

Ogödslade gräsmarker, fuktängar och hävdade kärr är en rest från ett mer traditionellt lantbruk. I dagens förändrade jordbrukslandskap med en alltmer effektiv och intensiv markanvändning återstår endast ett fåtal gräsmarker och arterna knutna till dessa för en tynande tillvaro. Flera av de hävdade markerna, såsom de i Nya Dala - Stenåsen, hotas alltså av fragmentering, igenväxning på grund av upphörd eller felaktig skötsel, kvävenedfall eller exploatering.

Nedan nämnda åtgärder utgör exempel på åtgärder som skulle kunna ha negativ påverkan på naturtyperna och arterna i området:

- Minskad eller upphörd hävd leder till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Markexploatering och annan förändring av markanvändningen i angränsande områden, såsom täktverksamhet, kan påverka områdets naturvärden negativt.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Gödsling (förutom från betande djur) kan påverka naturtypen negativt. Även indirekt näringstillförsel som t.ex. spridning av gödsel och bekämpningsmedel i angränsande områden eller sambete med gödslad vall kan ha negativ påverkan. Bete efter vegetationsperiodens slut och under vinterhalvåret innebär att djuren måste stödutfodras, vilket ger en näringstillförsel till fältskiktet och ska därför undvikas.
- Förändringar i hydrologi och hydrokemi kan missgynna de fuktiga områdena.
- Slitage och markskador. Det skulle t.ex. kunna uppstå om djuren gick på betesmarken vintertid. Området ska inte betas vintertid.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- All form av exploatering som skulle förstöra fältskiktet. Exempel på detta är täktverksamhet, uppförande av väg eller byggnad, grävning, upplag, schaktning eller dikning.
- Främmande, invasiva arter som kan påverka konkurrensförhållanden, predationstryck och orsaka sjukdomar.

Hotet mot områdets naturtyper och arter bedöms vara lågt till måttligt.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap

28 a § miljöbalken). Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

Prioriterade åtgärder:

Området behöver skötas med årligt bete och slåtter och igenväxningsvegetation behöver hållas efter. Ett naturvårdsavtal eller långsiktigt skötselavtal bör upprättas för de delar som idag saknar åtagandeplan. Hösten 2016 omfattas områdets östra delar av en åtagandeplan för miljöersättning för särskilda värden. Möjligheten att restaurera närliggande marker för att få miljöer dit arter kan sprida sig bör ses över. Genomförande av åtgärdsprogram för stor ögontröst och löpande uppföljning av naturtyper och arter som omfattats av tidigare åtgärdsprogram; svartfläckig blåvinge, större vattensalamander, arter inom ÅGP för bevarande av stäppartade torrängar och bevarande av rikkärr.

Skydd:

Förutom Natura 2000-bestämmelserna omfattas Danskagårdsskäret av biotopskydd, vilket har upprättats i syfte att förhindra verksamheter som kan skada rikkärrets naturvärden. Stränderna kring sjöarna omfattas av strandskyddet enligt 7 kap 15 § miljöbalken. En del av de östra slåtterängarna och fuktängarna omfattas av ett naturvårdsavtal. Hela området ligger inom ett område som utpekats som Naturvårdsverkets riksintresse för naturvård och Riksantikvarieämbetets riksintresse för kulturmiljövård. En lämplig skyddsform för området är naturreservat och arbetet med att utreda förutsättningarna för reservatsutbildning är 2016 i planeringsfas. Länsstyrelsen utreder för närvarande frågan om att bilda ett naturreservat i området. Under tiden som frågan om reservatsbildning utreds, arbetar Länsstyrelsen med att teckna naturvårdsavtal för vissa delområden/fastigheter. Syftet med dessa naturvårdsavtal är att förbättra skötseln i området.

Skötsel:

Under 2014 och 2015 har omfattande restaureringsåtgärder utförts i området. Ett mindre skifte i söder har också restaurerats av Falbygdens Naturskyddsförening och hävdas genom slåtter. I andra delar av betesmarkerna finns dock fortfarande ett av röjning av slyuppslag av hassel, ask, björk mm. Ett ökat betestryck är också angeläget i de områden som inte är välbetade idag. Mindre områden med ohävdad och igenväxt kalkgräsmark med relativt intakt kalkgräsmarksflora finns också. Dessa områden bör restaureras och få bättre hävd. I området finns rikkärr där hävden bör vara hårdare.

Utvecklingsmarker:

Efter utförda restaureringsarbeten i området kan statusen områdets utvecklingsmarker komma att höjas från utvecklingsmark till Natura 2000-naturtyp. Länsstyrelsen kommer därför att föreslå att vissa arealer läggs till för området vid nästa tillfälle länen ges möjlighet att uppdatera sina Natura 2000-områden.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 52,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I området finns stora områden med måttligt till välbetade kalkgräsmarker på tunna jordar. Markerna är torra-fuktiga, i huvudsak opåverkade av gödsel och har en mycket rik flora. Vissa delar av gräsmarkerna är av stäppartad torrängskaraktär. Fältskiktet är präglad av hävd och kalkrik jordmån. Här finns arter som är typiska för naturtypen; smalbladig lungört (EN på rödlistan), backklöver (NT), St. Pers nycklar (fridlyst), rödkämpar, småfingerört, harmynta, ängshavre, lundtrav, vildlin samt fjärilsarterna mindre blåvinge (NT) och silversmygare (NT). m.fl. Bland de övriga arter som hittats i området är bl.a. karaktärsarterna backsmörblomma (NT), flentimotej, brudbröd, jordtistel (NT), klasefibbla (NT), fältgentiana (EN) och hotade arter som grådådra (VU), m fl. I betesmarkerna förekommer mindre partier med kalkhällmarker och små fuktängsområden. Träd- och buskskikt är i huvudsak glesa eller saknas. På äldre kartor och bildmaterial syns att markerna har haft en ännu mer öppen karaktär.

Naturtypen beskrivs generellt som torra-friska, hävdpräglade kalkgräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter skall finnas. Naturtypen finns på tydlig kalkmark och marker med särskilt kalkkrävande kärlväxarter.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen kalkgräsmarker ska vara minst 52,7 hektar i området. Regelbunden beteshävd ska ske årligen. I slutet av betessäsongen ska området vara väl avbetat och ingen ansamling av skadlig förna ska finnas. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Hagmarkerna ska vara öppna och vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, och äldre träd ska förekomma. Bärande och blommande buskar, samt buskar som bildar snår- och bryn ska förekomma eftersom de utgör viktiga miljöer för flera insekter och fåglar. Solexponerade, varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag i gräsmarken. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karaktäristisk för naturtypen. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter som smalbladig lungört, ängshavre, fältgentiana m.fl. ska ha riklig förekomst. Populationer av typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngas sig.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är gynsammt. Flera restaureringsåtgärder har utförts och planeras framöver i området och långsiktiga avtal med markägare för skötsel av området finns. I delar av betesmarkerna finns ett stort behov av röjning och gallring av träd och buskar, framförallt berberis och en. Ett ökat betetryck är också angeläget i de områden som inte är välbetade idag. Mindre områden med ohävdad och igenväxt kalkgräsmark med relativt intakt kalkgräsmarksflora finns också i området. Länsstyrelsen arbetar tillsammans med markägare

och arrendator med att restaurera markerna och förbättra hävden i området.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 3,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen finns i två områden i östra delen kring gården Stenåsen samt i ett område väster om Store Vådegården. Flertalet arter som är typiska för naturtypen har noterats; darrgräs, backtimjan (NT), brudbröd, hirsstarr, rödkämpar, ängsvädd m.fl. Den rika floran lockar också till sig flera arter av insekter, bl.a. har den för naturtypen typiska arten silversmygare (NT) observerats flertalet gånger.

Generellt sett utgörs naturtypen av artrika, hävdpräglade gräsmarker på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30%. Hävdgymnade arter skall finnas. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Typiska arter är bl.a. nattviol, darrgräs, jungfrulin, flera olika arter av dyngbaggar, fjärilar och ängssvampar.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 3,3 hektar i området. Regelbunden beteshävd ska ske årligen. I slutet av betessäsongen ska området vara väl avbetat och ingen ansamling av skadlig förna ska finnas. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Hagmarkerna ska vara öppna och vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, och äldre träd ska förekomma. Bärande och blommande buskar, samt buskar som bildar snår- och bryn ska förekomma eftersom de utgör viktiga miljöer för flera insekter och fåglar. Solexponerade, varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag i gräsmarken. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karakteristisk för naturtypen. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter som backtimjan, darrgräs, ängsvädd m.fl. ska ha riklig förekomst. Populationer av typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska förnyra sig.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är gynnsamt. Flera restaureringsåtgärder har utförts och planeras framöver i området och långsiktiga avtal med markägare för skötsel av området finns. Området sydväst om Stenåsens gård har klassificerats som utvecklingsmark och kan med tillräcklig hävd restaureras och på sikt uppnå status för naturtyp.

6280 - Alvar

Areal: 8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Partier med alvarmark finns insprängt i kalkgräsmarken öster om Djupadalens naturreservat. Alvaret karaktäriseras av kalkhällmarker med tunt jordtäckte och fläckvis med mindre våtar och domineras av örter samt av lågväxta, tuvade gräs. Typiska arter för alvaret är fjällgröe, lundtrav, grusviva, grusbräcka, vildlin, harmynta, baktimjan (NT) m.fl. Bland andra hotade och intressanta arter återfinns fårsvingel, småfingerört, älghornslav, kamgelélav, kalkhedslav, fjällig svavellav och kalkbägarlav som alla är karaktäristiska för alvar samt de rödlistade arterna slätterfibbla (VU) och grådådran (VU). Flera kalkkrävande mossor som växer på öppna kalkhällar eller kalkrik mark med tunt jordtäckte växer här, bl.a. trubbklockmossa (NT) och styv kalkmossa som båda omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Kalkgräsmarkerna hyser även flera arter av gaddsteklar som fibblesandbi (NT), broksnylthumla, mindre pansarstekel men även naturvårdsintressanta skalbaggar, t.ex. ängsjordbagge har observerats. I anslutning till våtarna är bland annat hirsstarr, ängsstarr (NT), slankstarr samt arter ur knaggelstarrgruppen vanliga. Flera intressanta fynd av fjärilar finns på alvaret, varav svartfläckig blåvinge (NT) är den mest exklusiva och som omfattades av ett åtgärdsprogram 2006 – 2010. Artens miljökrav är mycket speciella eftersom larverna endast lever av sin värdväxt (baktimjan, kungsmymta) en kort period och efter detta är den beroende av att adopteras av hedrödmyror. Arten har minskat drastiskt både i Europa och de nordiska länderna och populationen i Dala är en av få isolerade populationer på fastlandet i Sverige. Ställvis bildar kalkhällarna klinter vilka hyser flera av de ovanliga småorbunkarna t.ex. svartbräken, murruta och en uppsjö av stenbräken. Övergångarna till kalkgräsmark sker successivt genom ökad tjocklek på jordtäcktet och ofta förekommer båda typer, alvar och kalkgräsmark i en mosaik.

Generellt karaktäriseras naturtypen av olika växtsamhällen på tunt eller obefintligt jordtäckte på kalkhällar. Vegetationen varierar bl.a. beroende på mark- och vattenförhållanden (kornstorlek, jorddjup, markrörelser m.m.) och hävd. Särskilt artrika miljöer utvecklas vid en småskalig blandning av små hälltytor, grusig vittringsjord och jordfyllda sprickor i berget. På svagdränerad mark utvecklas ofta en polygonstruktur beroende av bl.a. uppfrysningrörelser i vittringsgruset. Undertypen som finns här är nordiskt alvar med tunna (0–30 cm) vittringsjordar på (ordoviciska) kalkhällar. Växttäcktet, som sällan är helt slutet, är ofta artrikt. Flera olika växtsamhällen kan urskiljas, bl.a. fårsvingelalvar, solvändealvar och våtar.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Kalkhällarna är speciellt känsliga för igenväxning av mossor. Naturtypen är även känslig för fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av kalkhällmarker ska vara minst 8,0 hektar i området. Kalkhällarna ska hållas fria från igenväxning av mossor och markvegetationen ska vara tydligt hävdpåverkat med inslag av uppspruckna partier och jordblottor. Regelbunden beteshävd ska ske årligen. I slutet av betessäsongen ska området vara väl avbetat och ingen ansamling av skadlig förna ska finnas. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Hagmarkerna ska vara öppna och vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, och äldre träd ska förekomma. Bärande och blommande buskar, samt buskar som bildar snår- och bryn ska

förekomma eftersom de utgör viktiga miljöer för flera insekter och fåglar. Solexponerade, varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag i gräsmarken.

Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karakteristisk för naturtypen. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter som backtimjan, lundtrav, grusbräcka m.fl. ska ha riklig förekomst. Populationer av typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska förnygra sig.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är gynnsamt. Flera restaureringsåtgärder har utförts och planeras framöver i området och långsiktiga avtal med markägare för skötsel av området finns.

6410 - Fuktängar

Areal: 30,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kalkfuktängar förekommer på flera ställen i reservatet och avgränsningen mellan dem och rikkärren är otydlig. De fuktiga områdena hävdas tillsammans med intilliggande kalkgräsmarker och övergången mellan dessa naturtyper är oftast inte heller skarpt avgränsad. Små partier med fuktängar förekommer även inom kalkgräsmarkerna. Ängarna hyser en rik flora med för naturtypen typiska arterna: majviva, tätört, ängsstarr (NT), hårstarr, ängsnycklar, ormrot och stor ögontröst (EN), en art som omfattas av ett eget åtgärdsprogram. Som exempel på andra naturvårdsintressanta arter kan nämnas källgräs (VU) som har en ovanligt rik förekomst i området, samt de sällsynta maskrosorna liten kärrmaskros (NT) och västgötamaskros (VU). Flera av fuktängarna är mer eller mindre igenvuxna med björkblandskog men under de senaste åren har fuktängarna i södra delen av Natura 2000-området restaurerats. De förhållandevis blöta förhållandena i området gör dock att det inte är så populärt för betesdjuren, varför kompletterande röjnings och slätterinsatser är nödvändiga för att bevara både kalkfuktängarna och de öppna rikkärrensområdena.

Generellt sett utgörs naturtypen av hävdpräglade fuktängar med blåtåtel eller starr. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter skall finnas. Fuktängar är en vanlig naturtyp i Sverige men i och med ett mer rationellt jord- och skogsbruk under 1900-talet har naturtypen minskat kraftigt och fragmenterats. De kan vara mycket örtrika och hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Två undertyper finns:

6410 a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. "kalkfuktängen", och fuktängarna i området hör till undertypen a.

6410 b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som tex förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av kalkfuktängar (6410) ska vara minst 30,4 hektar i området. Markvegetationen ska vara tydligt betespåverkat och i slutet av betessäsongen ska området vara väl avbetat och ingen ansamling av skadlig förna ska finnas. Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, såsom skräppor och älggräs, ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, och äldre träd ska förekomma. Bärande och blommande buskar, samt buskar som bildar snår- och bryn ska förekomma eftersom de utgör viktiga miljöer för flera insekter och fåglar. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karakteristisk för naturtypen med typiska arter som majviva, ängsstarr, stor ögontröst m.fl. ska vara riklig. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. De

typiska och karakteristiska arterna samt andra naturligt förekommande arter ska förnygra sig.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är gynnsamt. Flera restaureringsåtgärder har utförts och planeras framöver i området och långsiktiga avtal med markägare för skötsel av området finns.

6510 - Slätterängar i låglandet

Areal: 0,49 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett mindre skifte i södra delen av området samt en intilliggande fuktäng har restaurerats och ingår nu i ett område som hävdas med slätter. Här finns bland annat de typiska arterna klasefibbla (NT), smörbollor, och violkantad guldvinge. Här växer backtimjan (NT), lundstarr samt den starkt hotade arten stor ögontröst (EN) och i området utförs åtgärder för att förstärka populationen inom ett åtgärdsprogram. Även svartfläckig blåvinge (NT) finns på slätterängarna.

Generellt sett så utgörs naturtypen av artrika, torra till friska hävdpräglade ängar i Götaland samt under högsta kustlinjen i Svealand och Norrland. Ängarna har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel (och har ofta även använts som betesmark på senare tid), men kan vara stadd i igenväxning. Marken har naturlig näringsstatus (dvs. den är inte gödselpåverkad från annan källa än betande djur). Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Blomrika slättermarker har mycket stor betydelse för många organismer knutna till odlingslandskapet, inte minst för slättergynnade kärlväxter och många insekter, i synnerhet fjärilar och vildbin. Dagens mycket små arealer artrika slättermarker är förmodligen en starkt bidragande orsak till att många fjärilar minskat katastrofalt. Typiska arter är bl.a. slättergubbe, låsbräken, flera olika arter av starr och orkidéer, och fjärilar som allmän bastardsvärmare och prydlig pärlemorfjäril.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad gräsvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen slätterängar i låglandet ska vara minst 0,49 hektar. Området ska hävdas genom regelbunden slätter, vid traditionell tidpunkt. I området finns sällsynta arter och slättern är anpassad efter dessa arters krav på livsmiljö. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska saknas eller vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Det ska finnas födoresurser såsom pollen- och nektarresurser som kan utnyttjas av framförallt olika fjärilsarter. Artsammansättningen i fält- och bottenkiktet ska vara naturlig/karaktäristisk för naturtypen med slättermarksarter. Förekomsten av för naturtypen typiska och karaktäristiska arter, så som slättergubbe, låsbräken m.fl. samt allmän bastardsvärmare och prydlig pärlemorfjäril m.fl. ska vara allmän - riklig. Arter främmande för naturtypen ska inte förekomma och förekomsten av ohävdarter som hundäxing, ogräsmaskrosor, hallon och hundkåx ska vara obefintlig eller liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt. Den återupptagna hävden har resulterat i att de hävdgynnade arterna på senare år har ökat och området har återfått mycket av sina höga naturvärden.

7230 - Rikkärr

Areal: 1,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rikkärren med omgivande fuktängar (6410) är av rik- eller extremrik typ. Vegetationen är en lågstarräng med inslag av blåtåtel med framstickande hällar. I övrigt förekommer naturtypens typiska arter på de flesta kärrbiotoperna, bland dem axag, gräsull, hårstarr, näbbstarr, ängsnycklar, kärrknipprot, honungsblomster (VU), flugblomster, slätterblomma majviva (NT) m.fl. Bottenskiktet domineras av brunmossor och här finns de typiska arterna kalltuffmossa, stor skedmossa och späd skorpionmossa. Kärren har en artrik landmolluskfauna med hotade arter som otandad grynsnäcka (NT) och kalkkärrsgrynsnäcka (NT) samt den sällsynta kärrpuppsnäckan. Hävden av kärren är framförallt bete och varierar från det välhävdade Danskagårdskärret (biotopsskydd) till kärr stadda i igenväxning. Kärren är i stort sett öppna med spridda små björkar och inslag av en. De förhållandevis blöta förhållandena i området gör dock att det inte är så populärt för betesdjuren, varför kompletterande röjnings och slätterinsatser är nödvändiga för att bevara både de öppna rikkärren. På sikt skulle arealen öppet rikkärr eventuellt kunna utökas i området. Det mest prioriterade är dock att fortsätta hävda den idag öppna rikkärrensytan.

Naturtypen beskrivs generellt som artrika öppna eller skogsklädda myrar med hög mineralhalt och ett högt pH, mellan pH 6-8. Kärren har en mycket speciell flora och fauna och hyser många specialiserade arter, vara flertalet hotade. Många rikkärr är rika på orkidéer, men även andra kärlväxter som trivs i kalkhaltiga marker. Bottenskiktet byggs upp av brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Många rikkärr i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket har påverkat vegetationens sammansättning. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning av myren kan ibland förekomma. De rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av rikkärr (7230) ska vara minst 1,4 hektar. Kärren ska hävdas regelbundet genom bete och/eller slätter. Trampskador ska inte förekomma. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) eller igenväxningsvegetation ska finnas vid vegetationsperiodens slut. Enstaka buskar och träd kan förekomma i mycket begränsad omfattning. Näringsstatusen ska vara utan antropogen påverkan. Kärren ska vara naturligt näringsfattiga, tydligt påverkade av kalk och baskatjoner. Det ska finnas en ständig tillgång på baskatjon-rikt vatten. Kärrens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Vegetationen ska vara karaktäristisk för rikkärr, med en artrik flora och fauna. Typiska arter av kärlväxter såsom gräsull, majviva ska förekomma allmänt – rikligt. Bottenskiktet ska ha en allmän – riklig förekomst av typiska brunmossor, så som stor skedmossa, inslag av vitmossor kan förekomma. En rik molluskfauna med de utpekade arterna kalkkärrsgrynsnäcka och otandad grynsnäcka ska fortsättningsvis finnas i kärren.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är gynnsamt givet att kärren hävdas kontinuerligt. Ett flertal restaureringsåtgärder har utförts i kärren och långsiktiga avtal med markägare för skötseln av kärren finns.

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

År 2007 genomfördes en inventering av snäckor i rikkärr inom länets arbete med åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Ett flertal för rikkärr intressanta snäckor hittades då i området, däribland den skyddsvärda arten kalkkärrsgrynsnäcka. Arten bedöms generellt vara mycket stationär då den är starkt spridningsbegränsad. Så länge lämplig livsmiljö finns i området brukar arten finnas kvar i området. Länsstyrelsen kommer därför att föreslå att arten läggs till för området vid nästa tillfälle länen ges möjlighet att uppdatera sina Natura 2000-områden.

Kalkkärrsgrynsnäckan är en mycket liten snäcka, cirka 1-2 mm stor, och den lever i öppna rikkärr. Den viktigaste miljön för arten är extremrikkärr. Arten förekommer även i kalkfuktängar och sällsynt i rikare stråk i mosselaggar och i gles sumpskog. Ofta hittar man arten i svagt sluttande områden med rörligt grundvatten. Förekomsterna är ofta koncentrerade till små partier av lämplig kärnya. Arten är fuktighetskrävande och hittas främst i mossrika och ständigt fuktiga partier, gärna där det finns tuvor av axag eller lågväxta starrarter som exempelvis näbbstarr. Närvaron av alm, lönn, ask, lind och sälj gynnar arten då de anrikar kalcium som är lättillgängligt för de kalkberoende snäckorna.

Kalkkärrsgrynsnäckan är starkt spridningsbegränsad och avståndet för normal spridning uppskattas till några få meter. Långdistansspridning sker förmodligen främst via större däggdjur (t.ex. rådjur) och fåglar. *Vertigo*-arterna är p.g.a. begränsade spridningsförmåga sannolikt goda indikatorer på lång kontinuitet av halvöppna förhållanden med stabilt mikroklimat. Kalkkärrsgrynsnäckan förekommer i isolerade förekomster i trakter med kalkhaltig mark i så väl Sverige som i Europa. I Sverige är arten sällsynt och påträffas i spridda, ofta isolerade förekomster från Skåne till Torne Lappmark.

Arten är känslig för förändrad hydrologi, ändrade näringsförhållanden samt kraftig igenväxning av öppna kärr.

Bevarandemål

Kalkkärrsgrynsnäckan ska förekomma i området. Arealen lämplig livsmiljö, öppna rikkärr, ska vara minst 1,4 ha. För beskrivning av lämplig livsmiljö se bevarandemål för rikkärr (7230).

Bevarandetillstånd

Kalkkärrsgrynsnäckan påträffades i Danskagårdskärret vid Länsstyrelsens inventering av snäckor 2007. Arten är klassificerad som nära hotad (NT) på rödlistan och dess livsmiljö, extremrikkärr, har i historisk tid säkerligen minskat kraftigt p.g.a. utdikning, dränering mm i ett stort antal av artens lokaler, framförallt i kalkrika slättbygder, såsom Falbygden. Under senare år har rikkärr uppmärksamats i naturvårdsarbetet och inom vissa områden har den negativa trenden bromsats in även om igenväxning, dikning och störning av rikkärr fortfarande pågår generellt i landet. Att få ett faktiskt mått på antalet kalkkärrsgrynsnäckor i ett område bedöms vara omöjligt då snäckorna är mycket små och svåra att hitta. Riktad inventering till lämpliga miljöer i kombination med bedömning av arealen lämplig livsmiljö i området bör därför ligga till grund för bedömningen av artens bevarandetillstånd.

1015 - Otandad grynsnäcka, *Vertigo genesii*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Otandad grynsnäcka lever nästan uteslutande i rikkärr. Den förekommer i öppna kärrmiljöer och har sin huvudförekomst i fjällkedjan och Jämtlands kalkområden. I de fåtaliga reliktbetonade lokalerna i södra och mellersta Sverige förekommer otandad grynsnäcka i hävdade rikkärrsmiljöer, ofta i anslutning till grundvattenförsörjda har källflöden, vilket understryker förekomsternas reliktkaraktär. I Västra Götlands rikkärr uppträder arten speciellt talrikt i anslutning till sådana källpartier.

Måttligt intensiv betesdrift eller motsvarande påverkan som upprätthåller solinsläpp och påverkan på fåltskikt, är gynnsamt för arten förutsatt att slitaget inte blir alltför omfattande. Arten sprider sig ytterst långsamt, i storleksordningen några få meter per år, vilket innebär att den är hänvisad till just den våtmark där den lever. Långdistansspridning sker dock sporadiskt, sannolikt med större däggdjur (t.ex. rådjur) och fåglar. Vertigo-arterna är p.g.a. begränsade spridningsförmåga sannolikt goda indikatorer på lång kontinuitet av halvöppna förhållanden. Arten är således känslig för stort markslitage och igenväxning av dess levnadsmiljö.

Arten är känslig för förändrad hydrologi, ändrade näringsförhållanden samt kraftig igenväxning av öppna kärr.

Bevarandemål

Otandad grynsnäcka ska förekomma i området. Arealen lämplig livsmiljö, öppna rikkärr, ska vara minst 1,4 ha. För beskrivning av lämplig livsmiljö se bevarandemål för rikkärr (7230).

Bevarandetillstånd

Otandad grynsnäcka påträffades i Danskagårdskärret vid Länsstyrelsens inventering av snäckor 2007 men är även känd tidigare från området. Arten är klassificerad som nära hotad (NT) på rödlistan och dess livsmiljö, extremrikkärr, har i historisk tid säkerligen minskat kraftigt p.g.a. utdikning, dränering mm i ett stort antal av artens lokaler, framförallt i kalkrika slättbygder, såsom Falbygden. Under senare år har rikkärr uppmärksammas i naturvårdsarbetet och inom vissa områden har den negativa trenden bromsats in även om igenväxning, dikning och störning av rikkärr fortfarande pågår generellt i landet. Att få ett faktiskt mått på antalet otandad grynsnäckor i ett område bedöms vara omöjligt då snäckorna är mycket små och svåra att hitta. Riktad inventering till lämpliga miljöer i kombination med bedömning av arealen lämplig livsmiljö i området bör därför ligga till grund för bedömningen av artens bevarandetillstånd.

1166 - Större vattensalamander, Triturus cristatus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I norra delen av området, i ett äldre kalkbrott, finns en vattensamling där större vattensalamander påträffades under en inventering 1997. Vid inventeringen påträffades också mindre vattensalamander. Sedan dess har förekomsten av den större vattensalamandern inte följts upp.

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora vattensamlingar. Den långa larvutvecklingen gör att vattnet måste vara permanent. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 m i diameter och grundare än 0,5 m. Lekvattnen bör vara fiskfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från fisk. Även kräftor och simänder som betar i vattenvegetationen kan missgynna arten. Lekvattnen bör helst ha en viss vegetation samt bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av ryggradslösa djur och ofta även av vattenväxter. Vattenkvalitén är viktig, pH bör inte vara under 5,0 och vattnet bör inte ha höga koncentrationer av kväve.

Med undantag för lek- och larvperioden lever den större vattensalamandern på land. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. En majoritet av individerna i en population tycks vandra endast mellan 10-100 m från det småvatten de reproducerar sig i, detta under förutsättning att lämpliga landmiljöer finns inom detta avstånd. Isolerade förekomster av större vattensalamander riskerar att dö ut helt, till exempel på grund av igenväxning, om avståndet till andra lämpliga lek- och landmiljöer är stort.

De viktigaste förutsättningarna för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd för den större vattensalamandern är att befintliga vattensamlingar i området finns kvar och att de inte inplanteras med fisk eller utsätts för kraftiga rensningar. Det är också viktigt att en god vattenkvalité bibehålls. Kravet på landmiljöer gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning av gammal lövdominerad skog. Kravet på god vattenkvalitet gör arten känslig för försurning, ökad näringstillförsel via vattendragen samt förändrad hydrologi.

Bevarandemål

Större vattensalamander ska finnas i en livskraftig population. Områdets lekvatten ska vara solbelyst, fiskfritt, ha ett gynnsamt pH och omges av hävdad betesmark. Lekvattnet ska hålla god kvalitet med opåverkad hydrologi. Det ska inte förekomma någon gödsling i anslutande mark, och finns död ved i närheten ska den lämnas kvar.

Bevarandetillstånd

Tillståndet för större vattensalamander i området är idag okänt och artens eventuella förekomst bör följas upp. I inventeringen 1997 påträffades även arten i det intilliggande Natura 2000-området Djupadalen-Dala. Förekomst av fler lämpliga lek- och landmiljöer i närheten bör undersökas och möjligheten att restaurera eller nyskapa småvatten i närområdet bör också ses över. Eventuell fiskförekomst i salamanderlokalen bör undersökas.

1982 - Trubbklockmossa, *Encalypta mutica*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten är påträffad i Stenåsens kalkbrott i områdets östra del. Eftersom lämplig livsmiljö finns i och i direkt anslutning till området antas arten finns kvar i området, och dess förekomst bör undersökas närmre. Länsstyrelsen kommer därför att föreslå att arten läggs till för området vid nästa tillfälle länen ges möjlighet att uppdatera sina Natura 2000-områden.

Trubbklockmossa (NT) förekommer i flera olika kalkmiljöer, i låglandet framförallt på alvarmark, i anslutning till kalkbrott och på vittringsgrus. Den är en pionjärart som växer på blottad, kalkhaltig jord som periodvis är blöt. Växtplatserna är ofta mycket solexponerade. Arten är beroende av måttlig störning som motverkar igenväxning av växtplatsen. Viktiga störningsmekanismer är extensivt bete och ett hårt klimat med frostsprängning och jorderosion. Ett alltför intensivt bete kan dock vara skadligt. Vid restaurering av igenvuxna marker och ökat betetryck krävs noggrann uppföljning av artens status i områdets öppna marker. Spridning sker främst med sporer och på en 10-års period förväntas arten kunna sprida sig som mest 1 meter vegetativt och 5 kilometer med sporer.

Arten är känslig för igenväxning, fragmentering, ökad näringsbelastning och försurning.

Bevarandemål

Arten ska finnas som en livskraftig population och arealen av artens habitat – torr och varm kalkhaltig jord – ska bibehållas. På alvarmarkerna ska igenväxning förhindras i lämpliga miljöer för arten. Artens populationsutveckling ska vara stabil och inte visa tecken på bestående nedgångar. Populationen i området bör regelbundet övervakas med riktade inventeringsinsatser. Arealen lämplig livsmiljö, alvarmark, ska vara minst 1,4 ha. För beskrivning av lämplig livsmiljö se bevarandemål för alvar (6280).

Bevarandetillstånd

Statusen för trubbklockmossa i Nya Dala – Stenåsen är okänd och artens eventuella förekomst bör följas upp. Den är senast rapporterad från området 2005. Samma år är förekomsten av flera delpopulationer i det intilliggande Natura 2000-området Djupadalen-Dala rapporterade. Nationellt anses arten vara på nedgång och trubbklockmossa är klassad som nära hotad (NT) i rödlistan 2015. Detta beror främst på en fortsatt igenväxning av vissa av artens lokaler i låglandet.

1988 - Styv kalkmossa, Tortella rigens

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten är påträffad i ravinen öster om gården Nya Dala och i områdets sydöstra del.

Styv kalkmossa växer på alvarmark och andra liknade ljusexponerade torra kalkhällar direkt på kalksten och ofta tillsammans med andra utpräglade torrmarks mossor. Arten är i behov av måttligt intensiv betesdrift, ev. kombinerat med buskröjning om igenväxning framskrider, då den oftast växer ljusexponerat.

Arten är känslig för igenväxning av kalkhällarna samt mycket hårt slitage. Vid restaurering av igenvuxna marker och ökat betestryck krävs noggrann uppföljning av artens status i områdets öppna marker. Arten sprider sig i princip vegetativt med hjälp av avbrutna bladspetsar och spridningsavståndet beräknas vara som mest 10 meter på 10 år. Arten är även känslig för fragmentering då det på lång sikt finns en risk för negativa genetiska effekter p.g.a. små isolerade delpopulationer.

Bevarandemål

Arten ska finnas som en livskraftig population och arealen av artens habitat – torra, varma kalkhällar utan och med tunt jordtäckte – ska bibehållas. På alvarmarkerna ska igenväxning förhindras i lämpliga miljöer för arten. Artens populationsutveckling ska vara stabil och inte visa tecken på bestående nedgångar. Populationen i området bör regelbundet övervakas med riktade inventeringsinsatser. Arealen lämplig livsmiljö, alvarmark, ska vara minst 1,4 ha. För beskrivning av lämplig livsmiljö se bevarandemål för alvar (6280).

Bevarandetillstånd

Statusen för styv kalkmossa i Nya Dala – Stenåsen är okänd och artens eventuella förekomst bör följas upp. Arten är senast rapporterad 2003, men i det intilliggande Natura 2000-området Djupadalen-Dala är styv kalkmossa noterad 2016. Styv kalkmossa är den av våra kalkmossor som Sverige har störst globalt ansvar för, eftersom landet hyser minst 95% av alla världens förekomster. Tre populationer har identifierats på regional nivå, en population i Stockholm - Gotland, en på Öland och en i Västergötland. Den västsvenska populationen har en unik genetisk uppsättning, men enligt en studie av artens genetiska variation i Sverige så är den västsvenska populationen på tillbakagång.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Älvsborgs län: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län 1994:5

Sveriges finaste odlingslandskap, Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, 1997:4815

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stodmiljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000/. 2016-05-24.

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objektrapporter.

Sundh, L. 2004: Inventering av dagfjärilar i Dala, Falköpings kommun. Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Elmquist, H. & Nielsen Stadel, P. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av svartfläckig blåvinge. Naturvårdsverket. Rapport 5652.

Sundh, L., Nolbrant, P. & Johannesson, M. 2010: Tre insektsinventeringar i stäppartade torrängar 2009 – skalbaggar, gaddsteklar och nattfjärilar. Länsstyrelsen Västra Götalands län. Rapport 2010:08

Sundh, L. 2010: Stäppartade torrängar på Falubygden och i Ätradalen – Inventering 2007. Länsstyrelsen Västra Götalands län. Rapport 2010:37.

von Proschwitz, T. 2011. Inventering av sällsynta grynsnäckor i Västra Götalands län 2007-2009. Länsstyrelsen Västra Götalands län. Rapport 2011:61.

Hedenäs, L. 2015. Styv kalkmossa och andra kalkmossor i Sverige. Svensk Botanisk Tidskrift (109) 94-104.

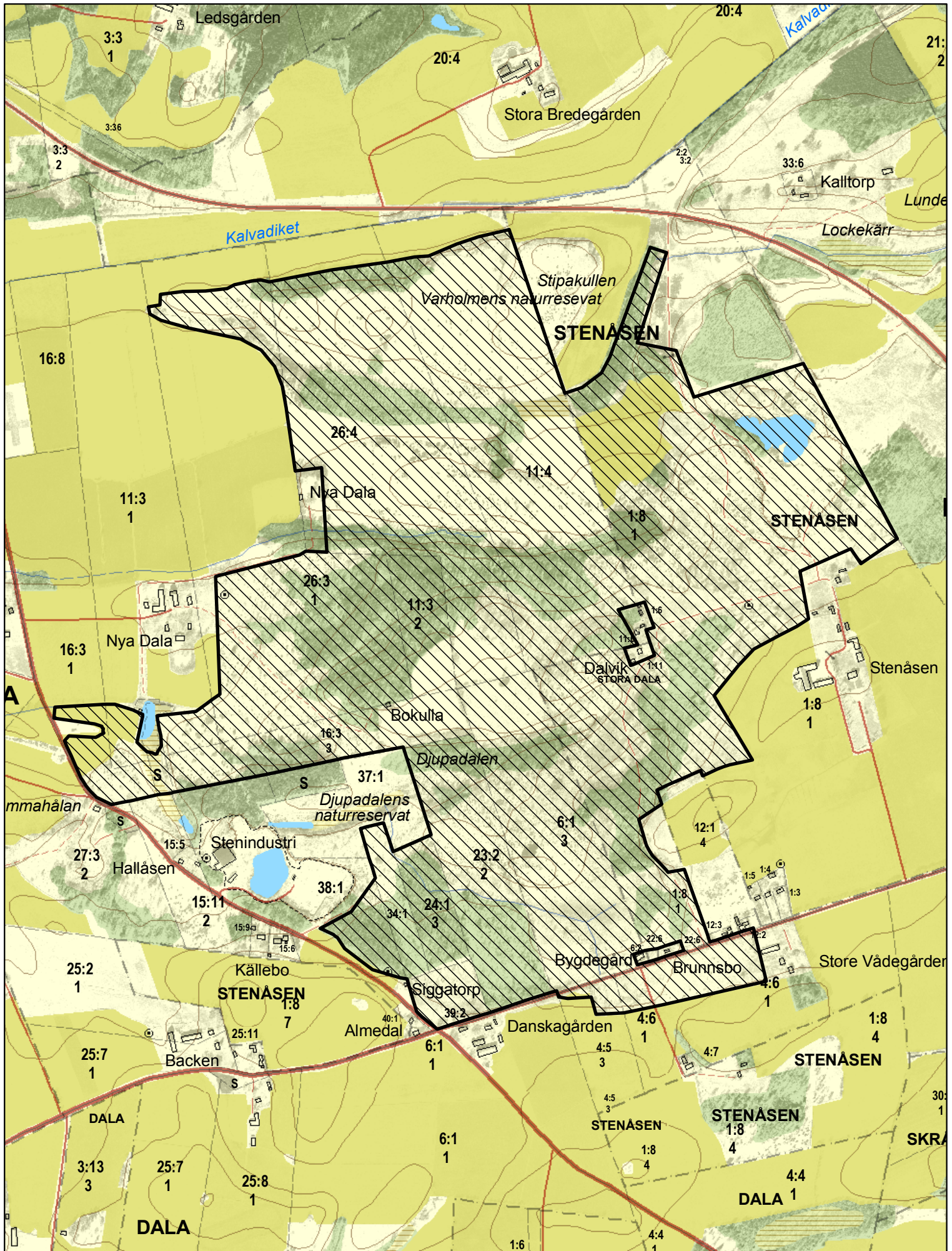
Artdatabanken. Artfakta för styv kalkmossa: <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/2083>. 2016-08-23

Artdatabanken. Artfakta för trubbklockmossa: <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/581>. 2016-08-23

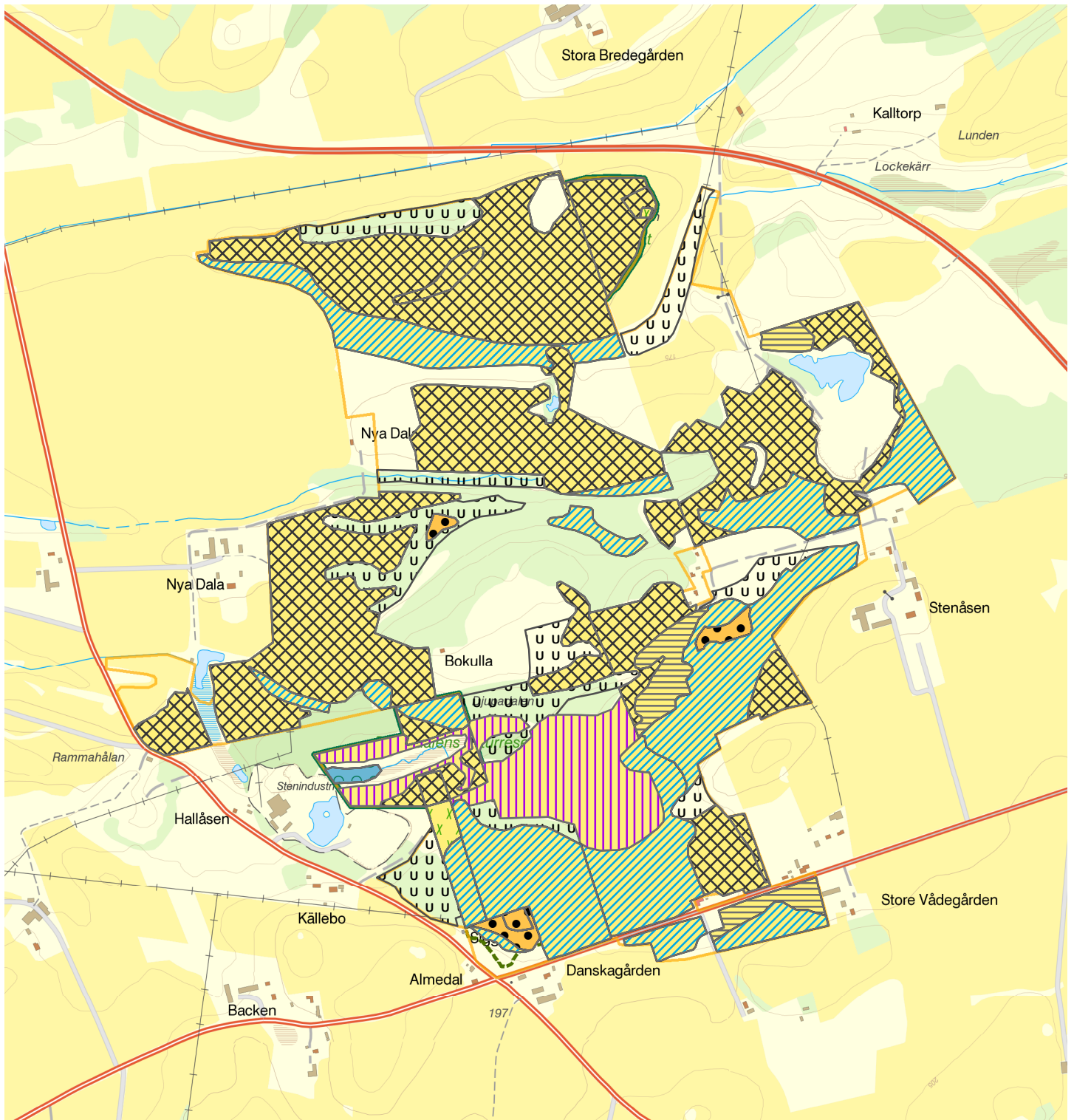
Bilagor

Bilaga 1: Gällande beslutskarta

Bilaga 2: Naturtypskarta

0 125 250 500 Meters

Natura 2000-naturtypskarta, Nya Dala - Stenåsen SE0540152 Falköping kommun

0 200 400 600 Meter

3140 - Kransalgsjöar	6280 - Alvar	6510 - Slätterängar i låglandet	Natura 2000 Habitatdirektivet
6210 - Kalkgräsmarker	6410 - Fuktängar	7230 - Rikkärr	LstO Biotopskydd
6270 - Silikatgräsmarker	Utvecklingsmark, icke Natura-naturtyp	Naturreservat	

